

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. decembra 1907.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Ob sklepu leta. Razduživanje seljač kog posjeda i zakon o stališču z ozirom na kmetijstvo. Pregled češkega kmetijske knjižice. Dvanajst zlatih nauk za pravilno gnojenje. G zbor. Inserati.

ugova. Mednarodni zadružni shod v Cremoni in njegovo Tekoči račun. Kako se amortizirajo izgubljene hranilne robtine. Vprašanja in odgovori. Zadružni pregled. Občni

Ob sklepu leta.

Zopet stojimo neposredno pred trenutkom, ko se kolo časa zavrti, ž njim pa zdrsne doživljajev polno leto 1907 v minolost, v kraljestvo zgodovine. Ob tem trenutku stopi do nas vprašanje, kaj nam je prineslo preteklo leto, kaj nam je prinesla doba, v kateri smo upapolni in delovanja željni nestrpno zasledovali površevanje dneva dnevu, dela delu. Vprašali se bomo, kaj smo v tej dobi važnega storili in kak je bil naš uspeh.

Premotri bomo takrat delovanje osmega letnika „Narodnega gospodarja“, zasledovali njegovo vsebino, preizkusili njegov vpliv na slovensko zadružništvo, predvsem na ono, ki je združeno v „Zadružni zvezi“ v Ljubljani.

Za odgovor se ne bojimo. Kazalo vsebine osmega letnika osvedoči, da smo izpolnili dano obljubo, da smo se vedno držali gesla, ki smo si ga stavili začetkom letnika:

„Mi gledamo naprej in gremo naprej po poti, ki smo si jo zasnovali in spoznali za pravo!“

Pri tem so nam bili zvesta opora naši marljivi dopisniki in naši vneti braveci — zadružniki, ki niso obsodili „Narodnega Gospodarja“ v navadno osodo strokovnih listov: da bi nerazrezan samotaril na zaprašenih policah.

Šli smo naprej. Spremenili smo deloma uredbo lista, obogatili raznovrstno vsebino zadružnega in kmetijsko-gospodarskega značaja, pridobili nov krog čilih in strokovno izobraženih dopisnikov, skrbeli sploh po naših skromnih močeh, da postane list zanimiv in strokovno poučen.

Ne obljuba, dejstvo naj pokaže, da ostanemo zvesti prejšnjemu geslu: Mi gremo naprej! Pri tem nam pa morajo pomagati vsi naši braveci. Pošiljajo naj nam poročila o dogodkih in vtisih njihovega zadružnega delovanja, podajajo naj nam nasvete kako list izboljšati in izpopolniti, poslužujejo naj se vedno bolj nove rubrike: Vprašanja in odgovori.

K skupnemu delu, k nadaljnjemu razvoju našega glasila si želi kot novoletno darilo: vse može-zadružnike na krov!

Uredništvo.

„Narodni Gospodar“ bode izhajal, kakor do zdaj, 10. in 25. vsakega meseca v obsegu 16 strani za vsako številko.

Cena listu je: za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za četrt leta 1 K.

Člani „Zadružne zveze“ v Ljubljani dobivajo list brezplačno. Člani zadrug, ki so članice Zveze, pa na leto za 3 K. Vsak zadružnik naj smatra kot svojo dolžnost, da čita svoje zadružno glasilo.

„Narodni Gospodar“ se naroča pri „Zadružni zvezi“ ali pa pri bližnjem poštnem uradu.

Razduživanje seljač kog posjeda i zakon o konvertiranju dugova.

II.

Za svakoga, a osobito za manje posjednike teško su breme uknjiženi dugovi. Za to je od velikog socijalno-političkog značenja olakšati, da se postojeći uknjiženi dugovi promijene u hipotekarne zajmove s manjim kamatama i ugodnijim načinom povraćanja. Do godine je 1889 bilo pripušteno na volju financijskim oblastima, da na naročitu molbu dozvole ili uskrate polakšice u pogledu pristojbina za prenašanje uknjiženih dugova s jednog vjerovnika na drugog. Državnim zakonom od godine 1889 bilo je priznato kao **pravo stranaka**, da im se u slučaju konvertiranja uknjiženih dugova priznaju pristojbinske polakšice. Ali je to bilo skopčano s velikim formalnostima i nije obuhvaćalo sve vrsti uknjiženih dugova. Konačno zakon 22. februara 1907 L. D. Z. br. 49, koji je ušao u krepost 1. Marta ove godine, u velike je olakotio konvertiranje bez obzira kakvi su i od čega izviru uknjiženi dugovi.

Što je konvertiranje?

Konvertiranje je po novomu zakonu pravni posao, po kojemu se već postojeći uknjiženi dug promijeni: 1.) u pogledu visine kamata i 2.) u pogledu roka za povratak duga.

Primjeri:

1.) Posjednik A. duguje B. (privatniku ili novčanom zavodu) 1000 K, sa 6% dobiti. Dug je uknjižen. Blagajna u C. pripravna je da A. pozajmi taj iznos uz 5½% dobiti. Za to A. plati vjerovniku B. i prenese svoj dug na blagajnu u C. Na taj se je način promijenio dug u pogledu visine kamata, naime snizile su se za ½%

2.) Posjednik A. duguje B. iznos od 1000 K, koje je dužan povratiti uz odkaz od šest mjeseca ili najkasnije u četiri godine. Blagajna u C. pozajmljiva novac na amortizaciju, to jest, da dužnik svake godine uz dobit odplaćiva po malo i na račun glavnice. Dok on redovito plaća dobit i ustanovljeni postotak glavnice, ne može mu se dug odkazati. To je dakle promjena duga u pogledu roka za povratak duga.

Koje ugodnosti daje novi zakon?

Za ljutu nevolju naš mali posjednik uzimlje zajmove na uknjižbu. To je od sebe razumljivo, jer su takovi zajmovi skopčani s velikim troškovima. Zadužnice treba biljegovati po II. ljestvici, podpis na sudu ili kod bilježnika povjeriti, biljegovati molbu za uknjižbu i platiti pristojbinu za uknjižbu, koja iznosi 5/8% pozamljenog iznosa i kaucije. Ali ako dužnik ne će milom, da se pusti uknjižiti na svoje biće, tad ga vjerovnik natjera silom, što ga još više stane.

Prije nego je izašao novi zakon o konvertiranju dugova, nije razduživanje seljačkih posjeda putem sniženja kamata ili amortizacije imalo velikog uspjeha, jer je dužnik radije plaćao više kamate, nego li troškove za prenos uknjiženoga duga s jednog vjerovnika na drugi. Novim zakonom tomu je doskočeno, jer su troškovi za prenos uprav minimalni.

Odstupno pismo, kojim vjerovnik B. odstupa svoju vjeresiju C. biljeuguje se s biljegom od 1 krune za svaki arak, ako biljeg za odstupljeni iznos ne bi bio manji po II. ljestvici. Do K 200 biljeuguje se dakle odstupno pismo po II. ljestvici, a preko tog iznosa pa bilo za najveću svotu samo s 1 krunom. Oni koji odstupa svoju vjeresiju, treba da ovjerovi svoj podpis. Za ovjerovljenje podpisa na sudu plaća se biljeg od 72 pare; kod bilježnika biljeg od 10 para i 2 krune pristojbine. Za prenos založnog prava u zemljišnim knjigama s jednog vjerovnika na drugoga ne plaća se nikakva taksa. Molbe za prenos biljeguju se naprotiv kao obični zemljoknjižni predlozi, do K 100 zajma sa biljegom od K 1, od K 100 do K 200 sa K 1.50 i preko K 200 sa K 3.—.

Kako se konvertira dug?

Na dva se načina konvertira dug:

1.) plati se vjerovnika, koji dade za to namirnicu, te se kod novoga vjerovnika sastavi posebna, nova zadužnica.

Primjer:

A. duguje B. iznos od K 1000. Blagajna u C. mu dozvoli toliki zajam, s kojim on plati dug B. Ovaj mu da namirnicu, da mu je platio dug. A. pak potpiše blagajni u C. zadužnicu, da je primio K 1000 zajma.

2.) Mjesto namirnice i nove zadužnice, dade vjerovnik B. odstupno pismo vjerovniku C.

Primjer:

Blagajna u C. plati vjerovniku B. dug A. u iznosu od 1000 K. Vjerovnik B. potpiše odstupno pismo, kojim odstupa svoju uknjiženu vjeresiju blagajni u C.

Kako se vidi ovo je jednostavnije nego li u prvom slučaju.

Ko može konvertirati dugove.

§ 2. novog zakona odreguje, da konvertiranje dugova mogu preuzeti svi javni novčani zavodi, megju koje su ubrojene štedionice, osiguravajući zavodi, registrovana društva za štednju i zajmove (seoske bla-

gajne) i skupne sirotinjske blagajne. Zavod, koji konvertira dugove, zove se konvertirajući zavod. Ti zavodi uživaju pristojbinske polakšice, koje smo gore naveli:

1.) ako je iz nove zadužnice ili odstupnog pisma razvidno:

a) ili da se je kamata za cijelo vrijeme, za koje se novac pozajmio, snizila najmanje $\frac{1}{4}\%$, ili

b) da se dug, koji se je prije imao povratiti u stalan rok ili uz odkaz sa strane vjerovnika, promijeni u amortizacijski zajam, koji ne može vjerovnik odkazati, dok dužnik redovito plaća dobit i odplaćuje glavnice. U ovom slučaju ne zabijeva se, da se kamata snizi.

2.) Ako je u novoj zadužnici ili odstupnom pismu izrično pogojeno, da se dug ne će tjerati prije šest godina.

3.) Ako je u novoj zadužnici ili odstupnom pismu izjava dužnika, da se konvertiranjem pozajmljeni iznos upotrebljuje za isplatu staroga duga, te da se je u istinu u tu svrhu upotrebio.

To treba da dužnik izričito izjavi u odstupnom pismu ili novoj zadužnici. Podpis treba da ovjerovi.

Polakšice se dakle u pristojbinskim stzarima dobiju, ako se ispuni jedan od uvjeta sadržanih pod 1.) a) ili b) bilo da se snizi kamata za $\frac{1}{4}\%$, bilo da se dug promijeni u amortizacijski zajam. Oboje nije potrebno. Da se utanači, je li se snizila kamata, treba usporediti kamatnu mjeru starog uknjiženoga duga sa kamatnom mjerom novog duga, koja je sadržana u novoj zadužnici ili odstupnom pismu. Okolnost, da je dužnik plaćao manju kamatu, nego li je ona, koja je uknjižena, ne uzimlje se u obzir, jer vrijedi ona, koja je uknjižena, te ona odlučuje. Zemljoknjižni su uredi dužni, da dadu izvadke iz zemljišnih knjiga, bez svake pristojbine, ako ih zahtijava konvertirajući zavod u svrhu konvertiranja.

Pridržanja.

Gotovo svi novčani zavodi u zadužnicama pridržaju sebi pravo, da pozajmljeni iznos smiju istjerati i bez odkaza i pred dogovorenim rokom, ako dužnik redovito na ustanovljene rokove ne plaća dobit. Takova su pridržanja dopustljiva i u konvertiranju, te se radi toga ne gube polakšice. Ako se dokle ustanovi, da se povratak zajma ne će zahtijevati za 6 godina, to se razumije, da se zajam ne će odkazati prije tog roka, ako dužnik redovito plaća dobit. To se utanači u novoj zadužnici ili odstupnom pismu. Jednako je i kod amortizacijskih zajmova. Dok dužnik redovito plaća dobit i anuitetne djelove ne može mu se zajam odkazati.

Zapisnici i prijave.

Po starom zakonu iz godine 1889. konvertirajući je zavod bio dužan, da svako konvertiranje

duga u roku od mjesec dana i prije nego se uknjiži prenos, prijavi financijskoj vlasti s molbom, da mu prizna pristojbinske polakšice. Po novomu zakonu to se više ne čini, nego su konvertirajući zavodi dužni, da vode zapisnike o konvertiranju. Svako konvertiranje ima posebni list, u koji se izpišu podatci o starom i novom dugu. Polugodišnje pak šalje se financijskoj vlasti sumarični izkaz o konvertiranju kroz zadnje po godine. Potrebne tiskovine je „Zadružna Sveza“ izdala, te ih svaka članica može dobiti.

Odstupno pismo.

Spomenuli smo, da se konvertiranje može na dva načina izvesti, te da je jednostavnije, ako stari vjerovnik potpiše odstupno pismo (cesiju). Pripominjemo, da je stari vjerovnik dužan, da odstupi novom vjerovniku svoju vjeresiju, ako mu je dužnik u pravo vrijeme odkazao. Kad on to ne bi htio, da izvrši, položi konvertirajući zavod dotični iznos na sud, koji će prisiliti prvog vjerovnika, da potpiše odstupno pismo.

Ovo pismo kao i molba za uknjižbu, treba da imaju na lijevom uglu od zgor napisano: „pristojbinske polakšice u poslu konvertiranja.“ Odstupno se pismo glasi ovako:

Odstupno pismo.

I.

Podpisani Antun Antunović iz Bristovasela potražuje na temelju zadužnice od 20 decembra 1904 od Bare Baričevića iz Suhogdola pozajmljeni iznos od K 1000, na koji je imao plaćati kamatu od 6% , te se je mogao odkazati u roku od mjeseca.

Pošto mi je „Seoska blagajna u C., registrovana zadruga s neograničenim jamstvom“ to moje potraživanje isplatila, odstupam ga u njezinu punu i neopozovivu vlastnost sa svim pravicama, koje su meni pristojale, jamčeći za njegovu istinitost, ali ne za njegovu utjerljivost. Ujedno dozvoljavam, da se na zemljištu Bara Baričevića zem. ul. br. 5, 10 i 23 kat. opć. Suhogdola uknjiži prenos založnog prava za odstupno potraživanje u iznosu od K 1000, sa 6% kamata, 6% zateznih kamata i s kaucijom od K 100 na korist „Seoske blagajne u C., registrovane zadruge s neograničenim jamstvom.“

II.

Izmegju „Seoske blagajne u C.“ i dužnika Bara Baričevića sklopio se je ovaj dogovor:

1.) Kamate, koje je prvom vjerovniku plaćao, snizuju se sa svim obveznostima na $5\frac{1}{2}\%$ ($5\frac{3}{4}\%$).

2.) (Za slučaj amortizacije.) Dug, koji se je s prvom zadužnicom mogao odkazati u roku od 6 mjeseca, mijenja se u amortizacijski dug, tako da će dužnik plaćati svako po godine unaprijed (ili naknadno) po $3\frac{1}{2}\%$ izvorne glavnice, to jest do podpune isplate po K 35. Od tog će se iznosa najprije poravnati $5\frac{1}{2}\%$ ($5\frac{3}{4}\%$) kamate, a ostatak će se upotrebi kao amortizacijski doprinos za otplatu glavnice.

3.) Ako Baro Baričević usplaća točno svako po godine ugovorenu kamatu (s amortizacijskim doprinosom) obvezuje se „Seoska blagajna u C.“ da ne će odkazati gornji zajam za rok od 6 godina od dolje zapisanog dana (odnosno dokle se zajam amortizacijom ne odplati).

4.) Ako Baro Baričević ne bi točno ispunjao obveze, koje je preuzeo prvom zadužnicom i ovim odstupnim pismom, pristaje „Seoskoj Blagajni u C.“ sva prava, koja je imao prvi vjerovnik, osobito pravo, da glavnica sa kamatama bez ikakva otkaza istuži te istjera.

5.) Kako se iz odijeljka I. vidi, zajam uzet kod „Seoske Blagajne u D.“ služio je i upotrebio se je za isplatu duga Antunu Antunoviću.

..... dne 20. decembra 1907.

Antun Antunović Baro Baričević.

Seoska Blagajna u C.

(Ovjerovljenje podpisa.)

Zaključujemo. Našim seoskim blagajnama još jednom preporučamo da po mogućnosti što manje goje hipotekarni kredit. Kad su okolnostima na to prisiljene, nek se služe s pogodnostima, koje im novi zakon daje. Na eventualna pitanja odgovarat ćemo rado u listu.

Mednarodni zadružni shod v Cremoni in njegovo stališče z ozirom na kmetijstvo.

Pisali smo že o usodi Mednarodne zadružne alijance, ki je letos zborovala septembra meseca v Cremoni v Italiji. Omenili smo, da je zadnjikrat l. 1904 zborovala v Budimpešti, kjer sta prišli dve struji v zadružništvu do spopada, ki je imel za posledico izstop Schulze-Delitschevih zvez v Nemčiji (Berolin) in v Avstriji (Dunaj), a tudi kmetijskega zadružništva. Kmetijsko zadružništvo si je osnovalo lastno Mednarodno zvezo kmetijskih zadrug, ki je letos meseca maja imela svoje prvo zborovanje na Dunaju pod predsedstvom tajnega svetnika Haasa, načelnika Državne zveze kmetijskih zadrug v Darmstadtu.

Pri ti priliki je tajni svetnik Haas pojasnil, kako je prišlo do ustanovitve posebne mednarodne zveze kmetijskih zadrug. Pojasnil je tudi dejstva, ki so povzročila izstop kmetijskega zadružništva iz mednarodne zadružne alijance, katera hoče združevati v svoji sredi zadruge različnih stremljenj, poedine zadruge in zvezne organizacije, pa tudi poedince same. Alijanca je pa že od svojega začetka sem obravnavala vprašanja, ki nimajo nikakoršne važnosti za kmetijsko zadružništvo kot tako. Po izstopu kmetijskega zadružništva je alijanca prav za prav zveza zadružnih organov konsumentov. Stremljenje alijance, da bi osredotočila zadruge različnih, mnogokrat nasprotujočih si interesov, se je potemtakem izjalovilo.

Jasno je bilo, da mora mednarodna zadružna alijanca na ta očitek reagirati. To je tudi na VII. kongresu v Cremoni storil njen predsednik Henry W. Wolff. Storil — med tumultom zoper to protestujočega enega dela zborovalcev. Wolff danes

ni več predsednik mednarodne alijance, za katero je mnogo delal, veliko žrtvoval. Maxwell, njegov naslednik in voditelj škotske velenakupovalne zadruge, skoraj gotovo ne bo sledil idealnim Wolff-ovim stopinjam. In tako stojimo pred — disgregacijo, pred počasnim razpadom ene edine mednarodne zadružne zveze! Še navaja zveza veliko število članov, tudi njen finančni položaj se je izboljšal, toda na znotraj boleha, ker prevladujejo danes pri njej člani, ki bi radi iz „internacionalne zveze“ napravili „internacionalo.“ Prevladujejo v njej oni elementi, ki proglasajo zadružništvo kot bojno sredstvo razredne borbe — socialisti, ki hočejo vporabiti zadružništvo kot preosnovno sredstvo današnje gospodarske uredbe, kot sredstvo, ki bi vodilo do komunizma. Disgregacija zadružne alijance se mogoče ne bo vršila še tako hitro, toda napredovala bo stalno in se ne bo dala odpraviti.

Kongres, katerega se je udeležilo do 500 zastopnikov iz 14 držav, je bil zelo buren. Le spretnosti in ugledu predsednika kongresa, bivšega ministra in zadružnega organizatorja v Italiji, Luigi Luzzattija, se je posrečilo navzlic kregu in prepiru med udeležniki, voditi primeroma dobro razprave kongresa. Alijanca obsega danes 24 držav. Zastopnike je poslalo zadružništvo iz 14 držav, i. s. angleško 52, francosko 44, nemško 22, ogrsko 15, švicarsko 9, avstrijsko 8, dansko 8, belgijsko 7. Razun tega so se udeležili kongresa zastopniki iz Grškega, Nizozemskega, Norveškega, Portugalskega, Rusije in Španije. Iz Avstrije so došli 4 Nemci, 3 Čehi in 1 Italijan, iz Nemčije samo zastopniki konsumnih in produktivnih zadrug. Zastopnikov zveze nemških pridobitnih zadrug v Berolinu ni bilo.

O stanju in razvoju kmetijskega zadružništva sta na kongresu poročala Svend Högsbro iz Danskega in Dr. Raineri, predsednik zveze kmetijskih zadrug v Piacenzi v Italiji.

Svend Högsbro je pojasnjeval načela, ki jih uvažuje dansko zadružništvo, katero obsega izključno le kmetijske zadruge. Ta načela in lastna moč so pospeševali razvoj danskega zadružništva. Na Danskem se kot prave zadruge pripoznavajo le one organizacije, ki se drže principa, da se mora čisti dobiček porazdeljevati po množini blagovnega nakupa, in ki vpoštevajo načelo samouprave. Dansko ljudstvo pa bi ne bilo nikdar uresničilo zadružnih načel, ki temeljijo, v nasprotju z egoizmom, na ljubezni do bližnjega in tako ne vplivajo samo v gospodarskem oziru, da niso višje ljudske šole sistematično pripravljale kmečko ljudstvo za zadružništvo in ga napravile sposobnega, da zadružništvo tudi vporabi. Podlaga višjim ljudskim šolam pa je globoka verska misel.

Drugi govornik pri ti točki, prof. Dr. Raineri, pa je opisal razvoj zadružništva v Italiji. Stavil je resolucijo z ozirom na kmetijsko zadružništvo, ki pa ni našla milosti navzočih zastopnikov nemškega zadružništva. Na predlog Kaufmanna, načelnika zveze konsumnih zadrug v Hamburgu, je bila odklonjena sledeča resolucija:

a) Koristi kmetijstva, ki je ena izmed raznih oblik narodne produktivne industrije, in skupna korist celega naroda zahtevajo, da se kmetijstvo na nacionalni (državni) podlagi organizuje v zadružne oblike, da se s tem sredstvom kolikor mogoče znižajo stroški proizvodnje, enako tudi prodaje in remunerativne uporabe kmečkih proizvodov, ter da se omogoči skupna akcija za varstvo skupnih interesov in za razširjenje strokovne in druge izobrazbe.

b) Pri vsaki akciji, ki ima trgovinski značaj, se mora kmečko zadružništvo organizovati od spodaj navzgor: iz lokalnega društva do Zveze, zato da se v svrhu doseganja uspehov skupnega nastopa ne žrtvuje vpliv lokalne iniciative in moči.

c) pri vsaki zadevi, ki ima namen pouka, strokovne izobrazbe, ali pa hoče vplivati na javno mnenje ali na zakonodajstvo, naj se načelno vedno uporabi skupni nastop, ki naj se osredotoči v Zvezi.

d) Nikakor se ne da želeči, da bi se kmetijsko zadružništvo razvijalo izolirano kot samostojno zadružno gibanje, s stremljenji, ki bi jih večina prebivalstva ali ne znala vpoštevati, ali pa ki bi bili celo proti njenim interesom; nasprotno, kmetijsko zadružništvo mora priti v tesne medsebojne zveze z drugimi panogami zadružništva, predvsem z ono konsumne organizacije, ker si s tem zajamči zaželjene vire za oddajo in se kolikor mogoče identificira s splošnim zadružnim gibanjem.

Raineri, čegar predlog je bil odklonjen, je izkusil sedaj sam, da je enotnost zadružnega gibanja nemogoča in da je specializacija zadružnega dela, zadružnih stremljenj, nujna posledica razvoja in gospodarskega vpliva zadružnega gibanja, z ozirom na poedini gospodarski položaj delokrožja, v katerem zadružništvo funkcionira, in stanu, katerega združuje. Odbornik je Mednarodne zveze kmetijskih zadrug: nadaljna pot mu je s tem pokazana.

S. Premrou.

Pregled češkega kmetijskega zadružništva.

Češko kmetijsko zadružništvo je primeroma še zelo mlado. Dočim delujemo mi Slovenci že od leta 1872. na zadružniškem polju in smo imeli že leta 1883 prvo zadružno zvezo, so Čehi začeli še-le leta 1890. snovati raiffeisnovke v večjem številu.

Organizacija češkega zadružništva se upira na zadružni zakon z dne 9. aprila 1873. Prva češka raiffeisnovka na Češkem se je osnovala l. 1890. v

okraju Žamberk, druga v istem letu v okraju Upice. Najprej so ustanavljali denarne zadruge in šele potem, ko se je organizacija dovolj okrepila, so začeli snovati nakupovalne in prodajalne zadruge. Središče kmetijskih zadrug na Češkem je „Osrednja jednota čeških gospodarskih zadrug v češkem kraljestvu“, ki se je ustanovila leta 1896. Leta 1902 se je združila z njo prejšnja „Deželna jednota nakupovalnih, prodajalnih in proizvajalnih zadrug za češko kraljestvo“, ker se je pokazalo, da je dvojna centrala z istimi nalogami nepotrebna. Osrednja jednota je od leta 1903, ko se je izdal zakon o prisilni reviziji, ne-le denarno in nakupovalno, ampak tudi revizijsko središče. Ko je leta 1905. pristopila krajna organizacija čeških mlekarских zadrug v Visokem Mytu k osrednji jednoti, so bile vse češke zadruge v češkem kraljestvu združene pod okriljem ene zadružne zveze. Tu prevladuje torej stremljenje, združiti vse gospodarske sile in silice v en sam osrednji spoj. Osrednja jednota je strogo nepolitična zveza.

Sledeča statistika nam kaže, kako mogočno se je razvijalo češko zadružništvo. *)

Koncem leta 1906 je štela Osrednja jednota 1039 raiffeisnovk in 219 drugih zadrug, torej 1258 članic. Sedaj jih pa ima že okoli 1400. Kot denarno središče skrbi za denarno sporavnost svojih članic (Kampeliček), potom nakupovalnega oddelka kupuje gospodarske potrebščine. Zlasti uspehi nakupovalnega oddelka kažejo, koliko lahko dosežejo požrtvovalni ljudje. Nakupovalni oddelk se je osnoval leta 1901.

Kupilo se je v celem:

leta 1901	912	vagonov	v vrednosti	276.012.—
„ 1902	1739	„ „ „		805.524.23
„ 1903	2825	„ „ „		1.116.489.99
„ 1904	3390	„ „ „		1.536.387.40
„ 1905	6115	„ „ „		3.884.900.40
„ 1906	7077	„ „ „		3.713.404.00

Največ se je kupilo: Tomaževe žlindre in sicer 152.888.50 centov za 769.684.05 K, superfosfata 134.179.50 q za 1.068.541 K, in premoga 274.599 q za 289.751.94 K.

Prodalo se je pa 809.16 q zrnja za 161.555.81 K in cikorijske (čekanke) 8.518.12 q za 146.371.61 K.

To leto je stopila Osrednja jednota v zvezo z vojaško oblastjo in prodala za vojaštvo:

ovsa	11.562.03 q	za	161.555.81 K
žita	1.503.76 q	„	21.811.55 „
slame	3.194.59 q	„	12.068.34 „
sena	4.605.32 q	„	29.353.70 „

Skupaj . 707.733.83 q za 3.713.404.00 K.

Ves denarni promet v Osrednji jednoti je znašal leta 1906 101 milijon kron.

*) Glej tabelo na drugi strani. Za statistične podatke se zahvaljujem g. Kolárskému, uredniku „Zemljedelskih listov“ in g. Sedláku, ravnatelju Osrednje jednote.

Na Češkem je bilo:

(Po češkem zadružnem koledarju za l. 1908).

				Z a d r u g															
Koncem leta	Posojilnic	Zadru g z omej. zavezo	Žitnih skladišč	Mlekarskih	Za proizvajanje cikori je	Žganjarn za špirit	Valčnih mlinov, mlinarskih in rekarskih	Za proizvajanje lanu	Škrobarskih	Za kisle zelje	Za izkoriščanje sadja	Za proizvajanje in prodajo apna	Strojnih	Za povzdigo ži-vinore je	Tkalskih	Za izkoriščanje vodne sile	Tiskarskih	Nakupovalnih in prodajalnih	Osrednjih orga-nizacij
1890	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
1891	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
1892	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—
1893	7	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	2	—
1894	16	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	5	—
1895	32	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	5	—
1896	59	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	7	—
1897	112	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	1	8	—
1898	201	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	1	8	—
1899	279	—	1	23	1	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	1	9	—
1900	401	—	6	32	1	1	1	—	—	—	—	—	6	—	—	—	1	15	—
1901	534	—	6	38	4	2	1	—	—	—	—	—	6	—	—	—	1	19	—
1902	662	—	10	45	6	3	2	—	1	1	3	—	6	—	—	—	2	23	—
1903	735	—	10	—	9	9	3	2	1	1	3	1	6	2	—	—	2	25	—
1904	822	—	10	33	10	9	4	7	1	1	3	1	9	6	1	1	2	28	—
1905	954	—	12	38	14	9	3	8	1	1	4	—	21	8	1	1	2	29	1
1906	1039	3	15	37	19	9	5	12	1	2	6	—	65	15	1	1	2	24	1

Zanimivo je primerjati razvoj češkega in nemškega zadružništva na Češkem. Pri nas sodijo navadno, da je nemška gospodarska moč v primeri s češko veliko manjša. V resnici je čisto drugače. Češki Nemci imajo ne-le izborno strokovno šolstvo, ampak tudi izvrstno zadružno organizacijo. L. 1906, so imeli 574 kmečkih posojilnic in 134 drugih zadrug, torej relativno skoraj toliko kakor Čehi. Na Čehe pripada 64·41 % vseh raiffeisnovk v češkem kraljestvu, na Nemce 35·59 %. (Narodnostno razmerje je 62·41 % : 37·39 %).

Češko in nemško zadružništvo se je razvijalo v sledečem razmerju:

Leta	nemške raiffeisnovke	češke raiffeisnovke
1888	prva n. r.	1
1889		3
1890		5
1891		2
1892		2
1893		5
1894		17
1895		38
1896		33
1897		74
1898		49
1899		69
1900		60
1901		52
1902		43
1903		15
1904		43
1905		28
1906		26

Češko zadružništvo se je torej začelo še-le po letu 1896. lepo razvijati, ko se je osnovala osrednja jednota in je začela dežela večjo podporno akcijo v

prospeh zadružništva. Sedaj je češko zadružništvo v najlepšem razvoju in obeta krasne uspehe. Velike zasluge za procvit češkega zadružništva imajo J. Sedlák, prvi načelnik in sedanji ravnatelj Osrednje jednote. Kolársky, urednik Zemljedelskih listov, zlasti pa vseučilišni profesor dr. Albin Bráf, ki neumorno deluje za gospodarski preporod češkega naroda.

Osrednja jednota je od svojega začetka sem v ozkem stiku z „Deželnim zavarovalnim fondom cesarja Franca Jožefa I.“ Le njenemu prizadevanju se je zahvaliti, da se je na kmetih začelo širiti sistematično starostno zavarovanje. Osrednja jednota deluje složno s češko hipotečno banko v Pragi za razbremenitev kmečkih posestev. Zlasti v zadnjem času je posvetila vso svojo pozornost konverziji hipotečnih (vknjiženih) dolgov. Hipotečna banka in Osrednja jednota ste sklenile, da se naj vrši cenitev posestev skupno, da se tako zmanjšajo stroški, in da se prevedejo kolikor mogoče vsi hipotečni dolgovi na hipotečno banko.

Osrednja jednota je namestila posebnega uradnika, ki daje zadrugam nasvete in pojasnila v hipotečnih zadevah in jih vzbuja, da izvršujejo sistematično konverzijo vknjiženih dolgov.

Osrednja jednota skrbi za gospodarski pouk čeških zadrugarjev. V ta namen se prirejajo poučni tečaji za zadružne činovnike. „Svepomoc“ (Samo-pomoč), tiskarska zadruga Osrednje jednote, pa izdaja poljudne brošure, „Družtevni kalendar“ (Zadružni koledar) in zadružni organ „Zemljedelski listi“.

A. Veble.

Tekoči račun.

Pri naših raiffeisenskih posojilnicah poznamo dve vrsti tekočih računov: 1.) tekoči račun s člani, s katerimi ima posojilnica kontokorentno razmerje, 2.) tekoči račun z združno zvezo, pri kateri nalaga posojilnica svoje odvečne denarje in razpoložljive svote, ali pa najema izposojila, ki jih posojilnica potrebuje, da zadošča kreditnim zahtevam svojih članov.

Prva vrsta tekočega računa se pri naših slovenskih posojilnicah, žalibog, ne upošteva in uporablja. Pri nas se še vedno ne računa na to, da je kmetijstvo le neke vrste obrt in da kmet ravno tako rabi tekom leta kredit, kakor posamezen trgovec ali obrtnik. Če rabi pri nas kmet posojilo, da nakupi kravo, najme posojilo. Čez teden dni pozneje rabi zopet denar, da nakupi umetni guoj, semena ali sploh kako drugo gospodarsko potrebščino, pa najme zopet posojilo. Take drobne zneske rabi večkrat v letu, vsakokrat pa mora pri posojilnici napraviti novo prošnjo, novo zadolžnico in vsakokrat posebe pripeljati poroke v posojilnico, da mu podpišejo zadolžnico. Posojilo pa rabi mogoče le za kratek čas, za nekaj mesecev, dokler ne proda ene ali druge stvari iz svojega gospodarstva, n. pr. vola, kravo, tele, prešiče ali kak pridelek. Skoraj v vsakem letnem času ima en ali drug proizvod na prodaj, tako da more vsaj deloma, ako ne popolnoma, zadostiti takim nujnim potrebam in obveznostim.

Kako prilično bi bilo, ako vsak umen kmetovalec, posebno pa še oni, ki se bavi mogoče še s kako domačo obrtjo, sklene s posojilnico posebno pogodbo za otvoritev tekočega računa. Posojilnica bi mu dovolila odprt kredit v tekočem računu do neke gotove najvišje svote, recimo n. pr. 1000 K, do katere sme dotični član razpolagati v poljubnih zneskih skozi celo leto. Denar dobi do nekega določenega zneska brez odpovedi, za večje zneske pa po odpovednih rokih, ki so natančno določeni v pogodbi sami za tekoči račun. Vsak znesek, ki ga član dobi in ga nujno ne rabi za domače potrebe, se mora naložiti oziroma vrniti na tekoči račun. Svota dolžnega razmerja dotičnega člana se vsled tega skozi celo leto vedno menja, svoto najvišjega kredita n. pr. 1000 K pa ne sme nikoli presegati, ako se s sklepom seje ne poviša kredit in dopolni pogodba v tem oziru. Seveda se ne sme dovoliti odprt kredit samo na lepo lice člana, ker je v pravilih vsake raiffeizenke določba, da mora biti vsako posojilo pokrito s potrebnim jamstvom. Kot jamstvo se pa morejo sprejeti: a) zastava vrednostnih listin ali hranilnih knjižic domačega ali tujih denarnih zavodov, b) poroki, kakor navadno pri drugih posojilih, c) predznanbna ali vknjižba zastavne pravice na premoženje dolžnika do najvišjega zneska, določenega v pogodbi. Dokler ni pogodba

pokrita s posebnim jamstvom, naj se ne izplača ničesar.

Razlika, ki obstoji med takim tekočim računom in navadnim posojilom je ta, da se 1.) obresti računajo od dneva prejema izposojenih svot odnosno od dneva vračila do konca leta in se med letom ne vplačujejo, pač pa koncem leta v obstoječi razliki med dolžnimi in v dobro vpisanimi obresti. Ta razlika obresti se koncem leta kapitalizira, pripiše k glavnici, kar se pa pri navadnih posojilih ne sme delati; 2.) da more član med letom poljubno dvigniti in vračati svote, dočim dobi pri navadnem posojilu cel znesek naenkrat, ne more pa zahtevati, da bi se mu slučajna vračila na posojilo zopet izposodila brez novih zadolžnic. Kakor hitro se pri navadnih posojilih kaka svota vrne na dolg, je jamstvo porokov za toliko manjše in se brez njihovega dovoljenja taka svota ne sme zopet vrniti dolžniku.

So pa tudi člani, ki ne bodo zahtevali pri posojilnici kredita, pač pa bodo vlagali svoje razpoložljive denarje na tekoči račun. Zakaj ne rajši na vloge? Evo zakaj:

1.) Če rabi vlagatelj denar, mora vlogo prej odpovedati v zato določenem roku. Posojilnica sicer vlogo lahko takoj izplača, sme se pa tudi poslužiti pravice, da izplača vlogo še le po pretečenem roku odpovedi. Ako noče vlagatelj zgubiti obresti, mora paziti, da vloge še le prvega vsakega meseca odpove ali vzdigne.

2.) Porabiti pa sme vlagatelj le toliko, kolikor ima vloženega. So slučaji, ko se pa za kako plačilo rabijo večje svote, ki niso ravno pri rokah. Mešane pogodbe na tekoči račun, za kredit in vlaganje ob enem, so v tem oziru najbolj ugodne.

3.) Obresti so za aktivne tekoče račune res nižje od obrestne mere za hranilne vloge, zato pa tečejo obresti od dneva vloge do dneva dviga, ne mesečno ali polmesečno, ampak dnevno.

Zadolžnice (pogodbe) za tekoči račun se dobe pri „Združni zvezi“. Kolekujejo se po prvi lestvici, če doba povračila ne presega štiri leta. Poroštvene izjave so koleka proste. Računi se vpisujejo v knjigo tekočih računov.

Ko se bo posrečilo našega kmeta splošno privaditi da se poslužuje stalno tekočega računa, še le tedaj bodo raiffeizenke popolnoma na svojem mestu kot desna roka umnega, moderne uredbe uvažujočega kmetovalca.

Sedaj pa k drugi vrsti tekočega računa. Posojilnica more priti 1.) v položaj, da ima preveč denarja in ga mora obrestonosno nalagati, 2.) da ima premalo denarja in si ga mora najeti, da izplača članom potrebna posojila. V obeh slučajih se mora izključno obrniti do svoje zveze. Le tako se varuje združna disciplina in uresniči pravilna in koristna

denarna sporavnava med zadrugami. Denar, ki je pri zvezi naložen, je gotovo varno naložen, če tudi nese mogoče nekoliko manj obresti nego pri zavodih, ki lahko več ponudijo, ki jih pa posamezna posojilnica nikakor ne more kontrolirati glede varnosti. Nasprotno pa je denar, ki je pri zvezi izposojen, gotovo najcenejši. V sedanji denarni draginji se je resnica te naše trditve popolnoma dokazala.

Če ima posojilnica pri zvezi naložen denar, ima pri njej aktiven tekoči račun. Nasprotno ima pasiven tekoči račun, če ima pri njej izposojen denar. Za določanje denarja zvezi uporabi posojilnica čeke poštne hranilnice, za potrebno korespondenco pa posebne dopisnice, ki jih v to svrho dobi od zveze.

H koncu le še nekoliko razjasnitev glede nekaterih tehničnih nazivov pri tekočih računih, ki mnogokrat delajo preglavico novincem v združnem knjigovodstvu.

1. Član A. ima pri posojilnici naložen denar, aktiven tekoči račun, ki izgleda v knjigi tako:

V breme.			V dobro.		
Dan	Predmet	Znesek	Dan	Predmet	Znesek
¹¹ / ₁₀	Dvignjeno	1000	² / ₁₀	Naloženo	1500

Posojilnica je za vlogo 1500 K člana A. odobrila, za dvig 1000 K obremenila, odpisala od njegovega imetja.

2. Član B. ima pri posojilnici kredit, pasiven tekoči račun, ki izgleda v knjigi tako:

V breme.			V dobro.		
Dan	Predmet	Znesek	Dan	Predmet	Znesek
¹ / ₁₀	Posojilo	1000	¹⁵ / ₁₀	Vračilo	500

Posojilnica je člana B. za posojilo 1000 K obremenila, za vračilo 500 K pa odobrila, odpisala od njegovega dolga.

3. Posojilnica ima pri zvezi naložen denar, tedaj aktiven tekoči račun, ki v posojilničnih knjigah izgleda tako:

V breme.			V dobro.		
Dan	Predmet	Znesek	Dan	Predmet	Znesek
¹ / ₁₀	Naloženo	10.000	¹⁵ / ₁₀	Dvignjeno	3000

v zvezinih pa tako:

V breme.			V dobro.		
Dan	Predmet	Znesek	Dan	Predmet	Znesek
¹⁵ / ₁₀	Dvignjeno	3000	¹ / ₁₀	Naloženo	10.000

Posojilnica je zvezo za naloženih 10.000 K obremenila, zveza pa posojilnico odobrila, narobe je posojilnica dvignjenih 3000 K pisala zvezi v dobro, ker jih ta posojilnici ni več dolžna, zveza pa posojilnici v breme, ker jih je dala posojilnici.

4. Posojilnica ima posojilo pri zvezi, pasiven tekoči račun. V knjigah posojilnice bo izgledal tako:

V breme.			V dobro.		
Dan	Predmet	Znesek	Dan	Predmet	Znesek
¹⁵ / ₁₀	Vračilo	3000	¹ / ₁₀	Posojilo	10.000

v zvezinih knjigah pa tako:

V breme.			V dobro.		
Dan	Predmet	Znesek	Dan	Predmet	Znesek
¹ / ₁₀	Posojilo	10.000	¹⁵ / ₁₀	Vračilo	3000

Posojilnica je pisala 10.000 K v dobro, ker ima zveza ta znesek terjati od posojilnice; zveza pa je isti znesek posojilnici pisala v breme, ker ji je posojilnica dolžna. Vračilo 3000 K je posojilnica zvezi zapisala v breme, ker je zveza dolžna za toliko znižati posojilnični dolg, zveza pa posojilnici v dobro, ker je ta toliko manj dolžna.

S tem upamo, da bo sedaj jasno nekaterim, zakaj zveza za prejete zneske posamezne posojilnice odobri, za odposlane pa obremeni.

S. Premrou.

Kako se amortizirajo izgubljene hranilne knjižice.

Nedavno se je pripetil slučaj, da so bile v nekem župnišču na Kranjskem, kjer se nahaja tudi posojilnica, ukradene razne hranilne knjižice. Ker je lahko mogoče, da se tak slučaj kje drugod ponovi, ali pa da kateri vlagatelj izgubi svojo hranilno knjižico, pojasnimo s sledečimi vrstami postopanje za amortiziranje izgubljenih hranilnih knjižic.

Vlagatelj, ki je izgubil hranilno knjižico ali jo sploh pogreša, mora takoj naznaniti posojilnici prepoved, da ne sme nikomur več izplačati vlog dotične knjižice. Posojilnica pa mu mora naznaniti — ako tega vlagatelj sam dobro ne ve — številko knjižice in njen znesek, da vloži pri okrajnem sodišču prošnjo za uvedbo amortizacijskega postopanja po sledečem vzoru:

2 K

C. k. okrajno sodišče

v

N. N., posestnik, v
prosi

za uvedbo amortizacijskega postopanja glede spodaj navedene hranilne knjižice.

Podpisani je izgubil hranilno knjižico Hranilnice in posojilnice v _____, števil. _____ v vrednosti K _____ h _____.

Da se zloraba te knjižice onemogoči, predlagam :

C. k. okrajno sodišče v blagovoli izdati sklep, s katerim se dovoli uvedba amortizacijskega postopanja glede zgoraj navedene hranilne knjižice in se izda nalog za izvršitev tozadevne objave.

Datum.

Podpis.

Prosilec za amortizacijo dobi potem od sodišča sklep, s katerim se mu naznanita rok za ugasnitev dokazne moči hranilne knjižice (eno leto) in pristojbina za razglas, ki jo je treba nemudoma vplačati pri dotičnem sodišču. Ko preteče doba zastarelosti, se vloži druga prošnja po sledečem vzorcu:

1 K

C. k. okrajno sodišče

v

S tusodnim sklepom z štev. se je dovolila uvedba amortizacijskega postopanja v zadevi N. N., posestnika, v in je bil tozadevni razglas objavljen v uradnem listu I. I. št.

Ker si nihče ni lastil v oklicni dobi pravice do dotične hranilne knjižice, predlagam :

C. k. okrajno sodišče blagovoli izreči, da je hranilna knjižica Hranilnice in posojilnice v štev. v vrednosti K h amortizirana.

Datum.

Podpis.

Posojilnica ne sme izplačati cel čas, dokler traja amortizacijsko postopanje ničesar od vloge, ki je temu postopanju podvržena. V knjigi hranilnih vlog je treba zabeležiti (najbolje z rudečilom) opombo, da se vloga izplača šele na pokaz sodnijskega sklepa o izrečenem vmorjenju (amortizaciji) hranilne knjižice. Ta sklep dobi vlagatelj šele na podlagi prošnje po drugem vzorcu. Nadaljne vloge mora vlagatelj med tem časom naložiti edino le na nove hranilne knjižice, nikakor pa ne na one, za katere velja prepoved za izplačilo vsled vpeljane amortizacije. Obresti se pa na prepovedanih vlogah nadalje računajo in vglavničijo, dokler se ne vzdignejo.

— r —

Dvanajst zlatih naukov za pravilno gnojenje.

V združnem glasilu darmstadtske državne zveze je obelodanil neki učitelj in posojilnični blagajnik dvanajst zapovedi za pravilno gnojenje. Te zapovedi so se ponatisnile na letakih in razdelile med člane-kmetovalce in so obrodile zelo lep uspeh. Posebno, ker so zbujevale kmetovalce k skupnemu združnemu nakupu umetnih gnojil.

Zapovedi se približno glase :

1. Zapomni si, da je hlevski gnoj vedno podlaga vsakemu gnojenju, ker daje zemlji potrebno hrano in pouzroča prst.

2. Če rabiš samo hlevski gnoj, imaš le srednji uspeh; če pa temu dodaš v pravilni meri umetna gnojila, imaš izdatno večje uspehe.

3. Vsaka rastlina potrebuje dušika, fosforove kisline, kalija in apna. Če ene snovi ni, so druge brez učinka. Zato ne gnoji samo z enim gnojilom!

4. Dušika daješ zemlji razun s hlevskim gnojem še s podorom, z gnojnico, čilskim solitrom, žvepleno-kislím amonijakom in dušičnatim apnom. Fosforove kisline s Tomasovo žlindro in superfosfatom. Kalija z gnojnico, kajnitom in 40% kalijevo soljo. Apno z žganim in nežganim apnom, apnenastim pepelom, z mavcem in opoko (laporjem).

5. Dušika daš zemlji največ s tem, da podorješ zelene rastline, ki so zrastle do neke gotove višine.

6. Tomasova žlindra se prilega žitu, travniku, detelji in okopavinam.

7. Kalijevo sol rabi pri težki zemlji; prilega se posebno žitu, krompirju in sadnim drevesom. Kajnit pri lahki zemlji; dober je za ječmen, peso, zelje, deteljo in za mahovite travnike.

8. Amonjakalni superfosfat se prilega žitu in krompirju.

9. Ne kupuj samo mešanih gnojil, ker si s tem denar prihraniš.

10. Tomasovo žlindro kupuj po vsebini, raztopljivi v citronovi kislini, in ne po skupni fosforni vsebini. Res plačaš nekaj več na stot, toda ne na kilogramski odstotek.

11. Potresi mavec ali šoto v hlevih in na gnojiščih, ker s tem dobiš dušika. Glej, da ti gnojnica ne odteka po dvorišču.

12. Kupuj gnojila tam, kjer veš da Te pošteno postrežejo in kjer puste preizkusiti pri preizkuševalnem zavodu, ali ima res blago zajamčeno odstotno vsebino.

Gospodarske drobtine.

Izvoz sira v Švici je znašal za mesec september 25.823 metrskih stotov. Izkupilo se je zanj 4,944.252 frankov, tedaj povprečno 191 frankov. Leta 1906 se je povprečno izkupilo 183 frankov. V Avstro-Ogrsko se je od tega uvozilo 1736 metrskih stotov.

Zimske cene za mleko v Švici znašajo v sv. galenskem kantonu 15.20 do 16.90 frankov za vsakih 100 litrov. V bernskem kantonu pa 14¹/₂ do 16¹/₂. Na Predarliskem znašajo cene 130 do 160 kron za vsakih 1000 litrov, v Allgäu-u 95 do 99 mark za vsakih 1000 litrov. Večinoma so zimske cene precej nižje nego poletne.

Pridelovanje hmelja v Nemčiji. Glasom uradne statistike se je l. 1907 na Nemškem pridelalo v 1351 hmeljskih občinah 454.550 stotov hmelja po 50 kg. S hmeljem obdelana površina je znašala 36.022.60 hektarjev, tako da se je povprečno pridelalo 12.6 kg hmelja na vsakem hektaru. Poleg te površine, nahajajoče se v ozemlju pridelovanja hmelja se je pridelal hmelj še na drugi površini 2500 ha

Ves pridelek v celi Nemčiji znaša l. 1907 486.000 stotov, dočim se je na večji površini l. 1905 pridelalo le 420.800 stotov hmelja.

Letošnji pridelek vina na Kranjskem. Po poročilih vinarskega komisarja za Kranjsko, gosp. Fr. Gombača, se je letos pridelalo, kakor smo že v nekem članku omenili, 240—250 tisoč hektolitrov vina v približni vrednosti 10 milijonov kron. C. kr. kmetijska družba je sestavila statistiko, iz katere je razvidno, da se je na Kranjskem pridelalo 280.071 hektolitrov na površju 10.452 hektarov. Pridelalo se je vina v okrajnem glavarstvu Postojna 35.185 hl, in sicer v okrajnem sodišču Postojna 1935 hl, Trnovo-Bistrica 1634 hl, Senožeče 376 hl, Vipava 31.240 hl. V krškem okrajnem glavarstvu se je pridelalo 66.735 hl, in sicer po okrajnem sodišču Krško 22.014 hl, Kostanjevica 17.550 hl, Mokronog 17.526 hl, Rateče 9645 hl. V novomeškem okrajnem glavarstvu 49.905 hl, in sicer po okrajnem sodišču Novo mesto 37.820 hl, Žužemberk 5835 hl, Trebnje 6250 hl. V črnomeljskem okrajnem glavarstvu 119.178 hl, in sicer po okrajnem sodišču Črnomelj 90.550 hl, Metlika 28.628 hl. V litijem okrajnem glavarstvu 8852 hl, in sicer po okrajnem sodišču Litija 9730 hl, Višnjagora 122 hl. Konečno se je pridelalo v kočevskem okrajnem glavarstvu 216 hl.

Davek na sladkor se od 1. septembra ima znižati za 8 kron in se v tozadevni zakon sprejme kazenska določba zoper umetno proizvajanje sladkorja. Tako je sklenil proračunski odsek. Poslanska zbornica temu nasvetu gotovo pritrdi, ne pa tako gosposka zbornica, ki že sedaj izjavlja, da ne bo dovolila znižanja, ker bi ne prišel v hasek konsumentom, nego prekupcem.

Cene živine so povsod zelo padle. Navzlic temu pa mesarji ne znižujejo cene mesa. Cene v Ljubljani so zadnji čas znašale 56—64 h za kilogram žive teže, v Gradcu pa 52—62 h. Na Dunaju so sklenili uradniki, da en teden ne bodo kupovali nobenega mesa.

Upad pridelka pšenice v Ameriki. Pridelek pšenice je letos v Ameriki zelo nazadoval. Dočim se je l. 1906 pridelalo 503.475.000 bušlev pšenice na 31.666.000 akrov površine, se je l. 1907 pridelalo le 397.683.000 bušlev na površju 31.069.600 akrov.

Podraženje petroleja. Člani petrolejskega kartela so sklenili zopet podražiti ceno rafiniranega petroleja za 50 h. Letos so že v tretjič povišali ceno petroleju.

Podraženje konjskega mesa na Dunaju. Iz razkaza mestnih tržnic izhaja, da se je na Dunaju podražilo tudi konjsko meso. Cena je poskočila od 80 h za 1 kg na 93 h.

Kako so rastle cene pšenici in žitu na dunajski žitni borzi, se razvidi iz sledečega razkaza:

Za en meterski stot se je plačalo

	pri pšenici	pri žitu
1. novembra 1906	K 15.40	K 13.30
1. februarja 1907	„ 15.60	„ 14.04
1. novembra 1907	„ 24.96	„ 24.12
Leta 1880 pa	„ 31.—	„ 22.60

Pridelek žita na Češkem l. 1907 znaša

	met. stotov	na površju ha
pri pšenici	4.256.786	224.727
pri žitu	8.665.797	549.925
pri ječmenu	5.824.397	309.902
pri ovsu	7.369.408	371.852

Letošnji pridelek žita je na Češkem za 370.000 meterskih stotov manjši nego l. 1906. Na en hektar je letos

odpadlo 24 hl pšenice, 21.8 hl žita, 27.3 hl ječmena in 31.9 hl ovsa.

Oskrbljevanje prašičev v pozimskem času. Pri prašičih naj se gleda po zimi, da pridejo redno vsaki dan na prosto, tudi v hudem mrazu in slabem vremenu. Prašiči se bodo utrdili in ne bodo tako lahko občutljivi, pri tem bo pa marsikatera bolezen izostala. Nadalje naj se gleda na to, da imajo redno zemljo, zmešano z ogljem v hlevu, ker jo potrebujejo za razvoj kosti. V hlevu, kjer prašiči grizejo les, je to dokaz, da jim primanjkuje zemlje.

Ječmen kot krma za konje. Ječmen je bil prva zrnasta krma, s katero so krmili konje. V starem veku je bil ječmen poglavitna in nemara edina krma za konje, zlasti na jutrovem. Arabci krmijo svoje sloveče, čistokrvne arabske konje le z golj z ječmenom. V Kaliforniji se poklada konjem mnogo ječmena, dokaj več, nego drugega zrnja. Tudi v evropskih deželah je postalo že običajno krmiti konje z ječmenom.

Ječmenovo zrno je trdo, ki pogostoma klubuje tudi krepkim konjskim zobovom. Ako pokrmimo ječmen surov, kakor je to običajno v Kaliforniji in Arabiji, moramo ga zdrobiti. Tako zdrobljen ječmen je kaj izborna krma za konje, ki potem doprinašajo čudeže, zlasti pri urni vožnji.

Najbolji način priprave ječmena je ta-le: Ječmen skuhamo, ali pa ga vsaj poparimo ter ga pomešamo z otrobi. K tej mešanici pridenemo nekoliko moke iz lanenega semena in „melise“ ter dobimo na ta način po vsem svetu dobro znano krmo, s katero se krmijo na Angleškem težki konji vsak sobotni večer, ali pa tudi vsak večer. Ako se pripravljajo žrebeci za razstavo, pa je ta mešanica s kuhanim ječmenom njihova poglavitna krma. Še bolje pa vpliva na redilno stanje in vslogo konja, ako pridenemo k omenjeni zmesi še nekoliko repe ali korenja ter ga skuhamo s krompirjem. Kuhan ječmen daje tudi dlaki zali lesk.

Pri krmitvi ječmena je treba vedeti, da ječmen nima toliko lupin (osja) večinoma neprebavljivih, kakor oves. Ima pa v sebi dokaj več redilnih tvarin nego oves. Pri krmitvi z ovsem se je torej treba pobriniti za to, da konju damo v ječmenu toliko redilnih snovij, kolikor jih obsega navadna množina ovsa, ki jo navadno dajemo konju, ali z drugimi besedami: Namesto 6 funtov ovsa skrmimo 4 funte ječmena, zakaj razmero redilnih tvarin ovsa zamoremo znazorniti kot 4:6. V ovsu je sicer zapopadena nekaka tvarina (avenin imenovana), ki dela oves primeren za krmo v surovem stanju ter dodaja konjem živahnost in moč. Nobeno drugo zrnje, niti ječmen nima v sebi te snovi (avenina), vendar s kuhanjem pridobi ječmen na doslej nepojasnljivi način vse lastnosti ovsa, a to še v večji meri.

Ječmen, ki je debel ter ima svetlo barvo in se prilega za kuhanje piva, seveda ne bomo krmili, ker bi takšna krmitev prišla predrago. Vendar ječmen temne barve, ki se ne prilega tako dobro za pivo ter ga je mōči dobiti za nižjo ceno nego oves, ali celo koruzo, uporabimo kot krmo. Ono delo, ki ga žrtvujemo pri drobljenju in kuhanju ječmena, nam konj več nego zadostno poplača. Ječmen je bil ter tudi ostane vedno najboljša krma za konje.

Krmitev žita konjem. Priporoča se cela vrsta raznih nadomestil za oves, ki se zlasti pri konjih, ki imajo težko delo, ne dá z ničemur nadomestiti. Tudi se priporoča žito (rž), kot nadomestitev za oves. Vendar pa je pri krmitvi rži treba velike previdnosti. Najpoprej je maščoba, ki jo ima rž v sebi, težko prebavljiva, radi tega tudi ondi, kjer se javlja potreba lahko prebavljive maščobe, ne bomo rabili rži kot okrepilnega krmiva. Ako pa na vsak način le rabimo

rž, zlasti takrat, kadar ji je cena nizka, pa je treba jemati ozir na to, da ostalo krmivo obsega v sebi lahko prebavljivo maščobo. Rž se mora krmiti samo kuhana. Zalijemo jo z dve- do štirikratno množino vode ter jo kuhamo med neprestalim mešanjem polagoma, dokler zrna ne razpokajo, kar se zgodi v kaki poldrugi uri, na kar se posoda odstavi od ognja ter se pusti, da se ohladi. Kot nadomestilo za oves je mōči največ krmiti 2 do 3 kg rži enemu konju na dan. Konj se mora polagoma privaditi na to krmo na ta način, da pričnemo z zalogajem (porcijo) 0.25 kg in to porcijo vsak četrti dan za novih 0.25 kg povekšamo, da dospemo do porcije 2 do 3 kg na dan. 1 kg rži nadomeščuje blizo 1.5 kg ovsu.

Povečanje dojnosti po vpeljavi dobre pitne vode.

Heyken je dognal s poskušnjo, da ima kakovost vode zdatni vpliv na dojnost. V neki krajini nemške nižine, kjer je bila doslej železnata, neokusna voda, so vpeljali vodovod z dobro, tekočo vodo, ki je bila brez napak. Mnogi gospodarji so si dali napraviti v hlevih vodovode z dobro pitno vodo. Nekdo si je bil izbral v nekem hlevu dve kravi, katerih mleko je imelo zmerom dnevne stalne sestave in katerih dojnost je znašala zmerom okoli 10 litrov mleka na dan. Ko sta bili ti kravi napajani v teku 14 dni s staro vodo, z železnato vonjavo, so zapazili, da je dojnost vpadla že četrti dan na 39, po štirih dneh pa na 38 litrov. Ko sta pa dobili kravi zopet dobro vodo iz vodovoda, se je povečala dojnost v nekoliko dneh na navadno mero 40 litrov.

Dvojno oplodenje kobile. V seji francoske kmetijske družbe v Parizu je bilo podano poročilo o redkem slučaju, kako je kobilica povrgla sočasno (ob enem) žrebe in osla. Kobilica je bila spuščena najpoprej k oslu, a za 12 ur pozneje pa k žrebcu.

Na kaj je gledati pri pitanju prašičev? Če hočeš, da bo pitanje uspešno, potem je treba, da se ti dobro izplača. Zato pa ni vsejedno, koliko časa traja pitanje in koliko krme se v tem času porabi. Čim hitreje opitaš prašiča, tem več imaš dobička. Tako uče izkušnje in tako kažejo tudi računi, ki jih napravljáš o pitanju. Pitanje traja po 3, 4, pa tudi po 6 mesecev. Pri peršutnikih traja krajši čas, ker se le na pol opitajo, pri starih prašičih pa trpi po dalje časa, da se popolnoma opitajo.

Ako hočeš pitanje okrajšati, potem moraš skrbeti za lahko prebavno in tečno krmo. To je posebno važno! Čim več si daš truda v tem pogledu, toliko lepše vspehe boš dosegel. Taka krma naj se po večkrat na dan poklada, po trikrat, štirikrat. Pri nas pitamo večidel s kuhanim korenstvom in krompirjem in s turšico. Taka krma je lahko prebavna in naj se po štirikrat na dan poklada, da imaš lepše vspehe.

Drugič je pa važno, da ne dajemo ves čas pitanja enako klajo, ampak da dajemo v drugi polovici bolj tečno krmo in proti koncu pitanja najbolj okusno in močno krmo. Če ima trajati pitanje 3 mesece, naj se daje prvi mesec bolj redka kuha krompirja in pese (korenja, repe), ki mora biti dobro oblojena, drugi mesec bodi kuha bolj gosta. V tem času je pokladati tudi že turšico, ki bodi zdrobljena ali pa kuhana. Tretji mesec je pokladati še bolj gosto kuho in več turšice. Če je prašič, ki se ima pitati, težak n. pr. 70 kg, potem porabi poprek kakih 9 kg krompirja in pese na dan. Prvi mesec naj se mu oblodi ta kuha s $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ kg pšeničnih otrobi. Drugi mesec naj se mu daje turšice, na dan po $\frac{1}{2}$ do 1 kg, in tretji mesec naj se množina turšičnega zrnja poveča, tako da je dobi 1 do $1\frac{1}{2}$ kg na dan.

Ob enem naj se pa še dalje poklada za oblodo pše-

nične otrobe, ker so v zdravstvenem oziru ugodnega učinka za prašiče, ki se pitajo, in sicer zaradi tega, ker mečijo. Pri dobri reji se zredi peršutnik poprek za $\frac{1}{2}$ kg na dan. Iz tega se lahko vidi, kako se izplača pitanje in pokladanje močnih krmil, ki se morajo kupovati. To pa še ni vse, na kar je gledati pri pitanju. Zelo važno je tudi, da se krma sproti pripravljá, da je sveža in zdrava, da ni pregorka, pa tudi ne postana in mrzla. V tem pogledu mora biti red! Red je pa tudi potreben glede časa, v katerem je pokladat pitanim prašičem. Čim bolj skrbni smo v tem oziru, toliko boljše za nas.

Važno je tudi za nas vprašanje, ali naj se poklada klajno apno ali ne. Če pokladamo dosti korenstva, kakor je pri nas navada, potem ni nobenega dvoma, da je klajno apno dobro sredstvo za boljšo rejo. Prašič potrebuje namreč mnogo rudninskih snovi, in ker jih po zimi in pri hlevski reji ne moremo drugače nuditi, je prav če jih dajemo vsaj v obliki klajnega apna. Če ni pomij, se lahko vzame tudi nekaj malega soli, toda prav malo. Za cel teden zadostuje 1 žlica soli.

Skrbeti je tudi za to, da svinjak ni premrzl, kajti v takem svinjaku se klaja zapravlja, ker jo žival mnogo porabi za proizvajanje potrebne telesne toplote. Mrzli svinjaki naj se dobro zapažijo s slamo, steljo ali gnojem, da ne trpi prašič mraza. — Opozoriti je pa tudi na to, da je treba pri koritih in sploh pri vsi posodi, ki se rabi za pripravljanje krme, veliko snage. Korita naj se po vsakem pokladanju izpraznijo in očistijo. Če puščamo zjedi čez noč po koritih, se tudi ne smemo čuditi, če se vgnezdijo podgane in če se pasejo po svinjakihih. — V zadnji dobi pitanja, ko dobi prašič gosto kuho, je prav, če se mu ponudi vsak dan nekoliko čiste vode za pijačo. Dolenj. Novice.

Dolgovi evropskih držav znašajo po podatkih nekega bruselskega lista 148 milijard, obresti zato pa 6 milijard. Najbolj zadolžena je francoska država z 29 milijardami in 177 milijoni. Sledi ji Rusija z 22 milijardami in 959 milijonov. Nemčija ima 21 milijard, Angleško 19 milijard 725 milijonov, Italija 13 milijard, Avstrija 10 milijard, Ogrska 5 milijard, skupaj Avstro — Ogrska 15 milijard, Španska 9 milijard, Portugalska 4 milijarde, Belgijsko 3 milijarde 330 milijonov, Nizozemsko 2 milijardi 390 milijonov, Turško 2 milijardi 370 milijonov, Rumunska 1 milijardo 435 milijonov dolga.

Pivovarništvo. V l. 1901 je bilo na Češkem 748 pivovaren, ki so v tem letu zvarile 7,376.446 hektolitrov piva in plačale davka 10,970.450 kron. Na Moravskem je bilo l. 1891 154 pivovaren, ki so skuhale v tem letu 1,241.392 hl piva in plačale davka 2,173.635 kron. V Šleziji je bilo 41 pivovaren. Skuhale so 347.108 hl in plačale 619.564 K davka. Na Nemškem je bilo 1891 25.241 pivovaren. Zvarile so 52,730.000 hl piva. Davka so plačale 39,650.000 K. Na Angleškem je bilo 11.233 pivovaren, ki so skuhale 52,707.000 hl piva in plačale 100,482.000 K davka. Na Francoskem je bilo 2761 pivovaren, ki so skuhale 9,476.000 hl piva in plačale 8,037.000 K davka. Na Ruskem je bilo l. 1891 1233 pivovaren, ki so zvarile 4,457.000 hl piva in plačale 7,895.000 K davka. V Ameriki je bilo 2325 pivovaren. Skuhale so 44,354.000 hl piva, davka pa plačale 28 milijonov kron. Na Ogrskem je bilo l. 1901 79 pivovaren, ki so zvarile 1,180.670 hl piva in plačale 4,949.081 K davka na pivo in 10,790.736 K doklad na davek. Na Hrvatskem in Slavonskem je bilo l. 1901 16 pivovaren, ki so zvarile 57.353 hl piva in plačale 221.540 K davka na pivo in 479.618 K doklad na davek.

Hmelja se je pridelalo l. 1901 na Češkem 59.000 met. stotov, na Moravskem 1025, v Šleziji 90 stotov.

Pozemeljske bolhe delajo gojiteljem mladih sadik raznega sočivja velike neprijetnosti. Tudi odrastle sadike zelja in redkve trpé še dolgo v leto dokaj od tega škodljivca. Najradikalnejše sredstvo zoper bolhe je to, da škropimo sadike s pomočjo nekakšne nežne brizgalnice z 1 % raztokom tobačnega izvlečka. Svež leseni pepel tudi opravlja kaj dobro službo, ako se mokre sadike z njim posipljejo tako, da ostane na perju. Jako pogosto škropljenje sadik z zelo mrzlo studenčnico tudi prežene bolhe. Na poliman papir je tudi mogoče vjeti veliko množico bolh, ako se papir razprostere v obližju ogonov in ako s palico lahko otepemo vrste sadik, s čemur se bolhe prisilijo k skoku ter se prilepijo na papir.

Da si zavarujemo sočivje pred bolhami, se je mōči tudi poslužiti setve vrtné kresce, katero one kaj rade žró. Ta se naseje ob gredih, v katere nasadimo sadike. Ko kresca požene peresca, zapuste bolhe sadike ter planejo na mlade kreščne rastline, med katerim časom sadike toliko odrastejo, da jim bolhe več ne morejo škodovati, a kresco kot začasno setev, pa tudi lahko odstranimo.

Psi na Kranjskem. Na Kranjskem je 15.271 psov. Davek na pse se pobira v 65 občinah in donaša na leto 11.299 kron dohodka.

Nosečnost domačih živalij. Kobilica nosi 48½ tednov, ali 340 dni, ali najmanj 330, najdalje pa 419 dni. Krava nosi tele 40½ tednov, ali 385 dni, najmanj 240 a najdalje 321 dni. Ovca in koza nosita skoro 22 tednov ali 154 dni, najmanj 146, a najdaljše 158 dni. Svinja nosi nad 17 tednov, ali 120 dni, najmanj 109, najdalje 133 dni. Psica hodi breja 9 tednov, ali 63 dni in mačka 8 tednov, ali 36 dni.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 111. (Hran. in pos. v A.) Ali smemo iz vsakoletnega dobička nameniti kaj za dobrodelne namene, ali za nagrade in darove?

Odgovor 111. Po Vaših pravilih mora ves dobiček, ki ga koncem leta izkazuje računski zaključek, biti pripisan rezervnemu fondu. To ste dolžni tudi storiti radi pristojbinske olajšave, ki Vam je bila priznana v smislu § 1 zakona iz l. 1889 tudi radi tega, ker se dobiček pri Vaši zadrugi ne razdeljuje. Smete pa dati kake darove in nagrade iz tekočih dohodkov. Te pa naj po večini sklene občni zbor posojilnice.

Vprašanje 112. (Hran. in pos. v Sp. K.) Če pridemo v položaj, da moramo tožbeno postopati zoper kakega dolžnika, ali tožimo najprej dolžnika in potem poroka, ali oba hkratu?

Odgovor 112. Pravico imate tožiti oba hkratu, ker se po zadolžnici porok obveže nerazdelno kot porok in plačnik solidarno z dolžnikom. Navadno se toži prej dolžnika, in če ta ne plača, še le poroka. Ako pa se že vnaprej ve, da bi bila tožba proti dolžniku brez uspeha, se toži poroka, če prostovoljno že prej ne plača terjatve posojilnice. Če dolžnik plača le en del dolga, imate pravico za ostanek tožiti poroka. Pravice, ki jih ima posojilnica proti dolžniku, preidejo na poroka, kakor hitro plača namesto dolžnika. Od svoje strani ima potem pravico dolžnika tožiti za znesek, katerega je plačal.

Vprašanje 113. (Hran. in pos. v S.) Ako član zadruge vmre, komu je izplačati zadrugi delež, ako ni vmrli član o tem nič naročil?

Odgovor 113. Opravičenemu dediču.

Vprašanje 114. (Hran. in pos. v S.) Ako mož in žena ali več oseb skupno na eno in isto zadolžnico vzamejo izposojilo, mora vsaki izposojilec za-se članarino plačati?

Odgovor 114. Da, sicer smo na enako vprašanje odgovorili že v odgovoru 5 v št. 10 letošnjega „Narodnega Gospodarja“.

Vprašanje 115. (Ista.) Ako vlagatelj ali kdo drugi s predstavljenimi knjižico obresti ali vlogo vzdigne, ali je potrebno, da prejem svote v vložni knjižici potrdi?

Odgovor 115. Potrebno ne, toda previdno radi mogočega poznejšega ugovarjanja.

Vprašanje 116. (Ista.) Ali smejo člani načelstva zadolžnice kot priče podpisovati?

Odgovor 116. Smejo že, toda bolje je, če podpisujejo kot priče osebe, ki niso v načelstvu. Še posebno v slučajih, kjer bi toliko dolžnik kot porok bila nevesela pisave. Jasno je, da je pričevanje osebe, ki ni činitelj zadruge, mnogo več uvaževanja vredno in neizpodbitno.

Vprašanje 117. (Ista.) Kako naj kolekujemo prošnje za vknjižbo zastavne pravice?

Odgovor 117. V tem oziru vpogledajte odgovor na vprašanje 7 v letošnji 11. številki „Nar. Gospodarja“. Samo popravite tiskovne pomote tako, da se bo v 11. vrsti od zgoraj glasilo „Merodajni zneski rastejo od 40 do 40 kron“, v 12. vrsti pa „Od 400 K se n. pr. plača“ itd.

Vprašanje 118. (Hran. in pos. L. p. Z.) Po pravilih je načelstvo izvoljeno za tri leta. Ali je prvo, na ustanovnem občnem zboru izvoljeno načelstvo tudi za tri leta, ali bo treba nove volitve?

Odgovor 118. Nove volitve ne bo treba, ker velja Vaše načelstvo za vse prve tri leta poslovanja. Edino, ako bi bili prvi člani načelstva nastopili kot proponenti za ustanovitev zadruge in bi pravila predpisala, da morajo po vpisu zadruge v zadrugi register sklicati poseben občni zbor v svrhu, da se izvoli prvo redno načelstvo, bi bilo treba nove volitve.

Vprašanje 119. (Hran. in pos. v B.) V naših zadolžnicah je odstavek, ki dovoljuje posojilnici, da sme vsak čas terjati povračilo posojila proti štiritedenski odpovedi, tudi ako še ni posojilo dospelo. Ali sme posojilnica to uporabiti, kedar hoče, ali pa je navezana le na gotove slučaje, kakor mogoče pozneje nastala nevarnost, da se posojilo vsled spremenjenih gospodarskih razmer dolžnika ali poroka izgubi, ali da se vloge pri posojilnici v nenavadni meri odpovedo itd.

Odgovor 119. Najvišje sodišče se je pred kratkim izreklo, da ima posojilnica pravico vsak čas se poslužiti štiritedenske odpovedi, tudi če še ni posojilo zapalo. Posebno imate pravico to storiti, če dolžnik navzlic večkratnemu opominu ne plača zaostalih obresti in glavninskih odplačil.

Vprašanje 120. (Hran. in pos. v T.) Ako bi se zadolžnica pred podpisovanjem ne prečitala dolžniku in poroku, ali ne bi mogla potem izpodbijati kako točko vsebine zadolžnice? Pri nas navadno nikoli ne prečitamo zadolžnic obvezancem, ampak jim damo samo v podpis.

Odgovor 120. Izpodbijati bi ne mogla ničesar, ker je njihova dolžnost, da prečitajo in se seznanijo z določili zadolžnice še predno jo podpišejo. Ako to previdnost zanamarijo, je to njihova škoda. Sicer pa priporočamo Vam in vsem upravitnikom zadrug, da vedno prečitajo zadolžnico obvezancem ali jih vsaj pozovejo, naj sami prečitajo. Na ta način se izognejo vsakršnim nevšečnostim.

Zadružni pregled.

Državna podpora. Od c. kr. poljedelskega ministrstva sta dobila državno podporo v znesku 800 kron Mlekarska zadruga na Krtini, v znesku 1500 kron pa Mlekarska zadruga v Mengšu.

Nova mlekarska zadruga se je ustanovila na Suhi pri Kranju. Druga se snuje v Gojzdu nad Kamnikom.

Gospodarski shod se je vršil dne 18. t. m. v „Narodnem domu“ v Velikovcu. Predavala sta gosp. Legvart, mlekarski nadzornik, in g. Pušenjak, naš strokovni učitelj za zadružništvo. Udeležilo se je shoda ogromno število kmetovalcev.

Mlekarska zveza v Ljubljani je že pričela poslovati. Svoje pisarniške prostore ima za sedaj še v „Zadružni zvezi“ na Miklošičevi cesti šte. 27. Mlekarske zadruga naj se pridno obračajo nanjo pri prodaji mleka in mlečnih izdelkov, pri nakupu mlekarskih strojev in vrčev, poslovnih knjig, pergamentnega papirja za surovo maslo, žveplene kisline za preiskovanje mleka, sploh vseh mlekarskih potrebščin. Vse to preskrbi Zveza ceneje in v boljši kakovosti. Zveza preskrbi članicam na zahtevo tudi dobre mlekarije, učence itd., pomaga pri snovanju novih mlekarskih zadrug in prirejuje na zahtevanje predavanja v mlekarstvu po posebnih strokovnjakih. Mlekarska zveza daje nasvete pri pogodbah in drugih važnih vprašanjih pri mlekarstvu. Nanjo se lahko obrnejo ne le samo mlekarske zadruga, nego sploh vsi zainteresirani. Delokrog Mlekarske zveze ni omejen samo na kranjsko deželo, marveč se razteza po vseh slovenskih pokrajinah, tako da more koristiti vsemu slovenskemu mlekarstvu.

Zadružništvo v Bolgariji. Zadružništvo v Bolgariji je še zelo mlado. Prvi poskusi za ustanovitve gospodarskih zadrug so se vršili že l. 1897. Pravi razvoj pa je pričel še-le l. 1899. Danes je na Bolgarskem približno 300 zadrug. Najprej so se pričele ustanavljati raiffeisenske posojilnice, pozneje še-le konsumna društva, mlekarske in druge zadruga. Posojilnic po Wollemborgovem sistemu je okrog 150, v Sofiji pa obstoji ljudska posojilnica po Luzzatti-jevem vzorcu (Schulze-Delitschevem precej podobnem), ki pa nima prav poseben razvoj. Pravih kmečkih posojilnic je bilo l. 1904 25, in sicer 21 v departementu Ruščuk. Prometa so imele okrog en milijon frankov, od tega samo na menice pol milijona. Posojila so se izdajala v skromnih zneskih 50 do 500 frankov. Rabila so se za nakup krmil, semen, orodja, za plačevanje davkov in podobne nujne namene. Združene posojilnice so organizirale prodajo sirka in prodale okrog 25.000 hl z dobrim uspehom. Svoj kredit so te posojilnice zadoščale pri državni poljedelski banki v Sofiji, ki si je izbrala nalogo, da širi kmetijsko zadružništvo. V to svrhu prireja tudi razne poučne tečaje za duhovnike in učitelje. Poljedelska banka ima po državi okrog 200 podružnic in agentur, ki na razne načine pospešujejo zadružništvo. Gospodarska društva so po večini značaja konsumnih društev. Konsumna društva se nahajajo v mestih, proizvajalne in prodajne zadruga pa na deželi. Nekaj zadrug je socialistične smeri. Leta 1904 se je ustanovila tudi posebna zavarovalna zadruga za državne uradnike, ki posluje z uspehom. Pred kratkim so imele vse zadruga svoj prvi skupni sestanek, katerega se je udeležilo do 1000 oseb, ki so zastopale 270 zadrug. Namen shoda je bila ustanovitev posebne zadružne zveze. Shod se glede tega še ni mogel zjediniti, ker je ena stranka zahtevala enotno zvezo za vse zadruga brez razlike, druga

pa samo za kreditne zadruga. Dokazovalo se je, da nedenarne zadruga niso še dosti razvite in bi zvezo le ovirale pri njenem delovanju. Kreditne razmere gospodarskih društev so še povsem nerazvite. Deloma dobivajo gospodarske zadruga kredit pri posameznih kreditnih zavodih, deloma pri samih tovarnarjih. Večji razvoj zadrug je oviral tudi novi trgovinski zakon, ki je zahteval od zadrug take kavicije, ki so presegle moč poedinih zadrug. Leta 1902 pa se je zakon v tem oziru spremenil.

Konsumne zadruga na Ogrskem so v pretežni večini združene v budimpeštanski zvezi „Hangya“. Koncem l. 1905 je ta zveza imela 577 društev, ki so združevali približno 110.000 članov. Podpisani deleži znašajo približno 270.000 K, vplačani pa nad 220.000 kron. Rezervni fondi so znašali 756.000 K. Promet je znašal 15.322.000 K, dobiček pa nad 350.000 K. Osrednja zveza za nakup je prodala društvom polovico vsega blaga v približni vrednosti 7.560.000 K. V osrednji zvezi je vposlenih 110 oseb. Računa se, da je približno še 100 konsumnih društev stalo izven navedene zveze.

Na Ruskem je bilo glasom statistike dr. Totomianca iz Moskve koncem leta 1904 996 konsumnih društev z 700.000 člani. Polovica teh je pripadalo delavskemu stanu. 34 društev se je pečalo tudi z proizvodnjo (pekarije, krojaške zadruga, kuharske, mlinarske zadruga itd.). 256 društev je imelo skupno 4.145.000 rubljev premoženja in 1.161.042 rubljev prometa. Zadruga so si ustanovile svojo nakupovalno zadruga na debelo, ki ima svoj sedež v Moskvi. Tej nakupni zvezi pripada 115 društev z približno 45.515 člani.

Zadružne lekarne. Ni dolgo temu, ko je „Pučki prijatelj“, izvrstni ljudski list, ki izhaja v Krku, pisal, da bi bilo dobro ustanoviti na kvarnerskih otokih zadružne lekarne. Misel je dobra, nova pa ni, ker dejansko že poslujejo take zadružne lekarne v raznih krajih Švice, tako v Bielu, Genevi, Chauds de fonds, Lausanne in Schaffhausen-u. Pravico do nabavljanja zdravil v zadružni lekarni imajo v prvi vrsti člani lekarne ter drugih zadrug in bolniških blagajn. Smejo pa uporabiti lekarne tudi nezadružniki, ako plačajo letni donesek. Zadružne lekarne so predvsem vplivale na to, da so se uredile cene, kar bi pri nas tudi ne škodovalo. Ustanovna glavica zadružne lekarne v Bielu je znašala 15.000 frankov.

Dr. Martin Fassbender, privatni docent na kmetijski višji šoli v Berlinu, je odlikovan z redom železne krone tretjega reda. Fassbender je znana oseba v zadružništvu. Prijatelj in sodelavec Raiffeisenov je napisal knjigo o življenju, mišljenju in delovanju Raiffeisena, ki je najbolj verna in zanesljiva slika o razvoju kmetijskega zadružništva v Nemčiji.

Zveza nemških kmetijskih zadrug v Bukovini je imela koncem novembra t. l. 74 članov, in sicer 66 raiffeizenk, 2 mlekarski zadrugi, 2 kmetijski društvi, 1 konsumno društvo, 1 perotninarsko zadruga in 4 razna društva.

Na Tirolskem je bilo pri ondotni zvezi pridruženih koncem leta 1906 252 zadrug, ki so imele 22.835 članov. Stanje hranilnih vlog koncem leta je znašalo 46.048.878,09 K, posojil 22.442.549,98 K, naloženega denarja 22.877.057,41 K, rezervnih fondov z letnim dobičkom vred 875.240,17 K. Denarnega prometa so imele posojilnice v l. 1906 v znesku 77.362.144,61 K.

Zanimiv poskus zadružništva so napravili pred kratkim v Budimpešti. 70 rodbin si je ustanovilo zadružno — kuhinjo. Gospodinje so sila zadovoljne, da jim ni treba več doma kuhati. Vprašanje pa je še vedno, ali bo to novo zadružno podjetje moglo izhajati z režijo.

Šolsko mleko. Zanimiv je poskus, ki ga napravlja olomuška mlekarna W. Spitzer. Tekom zadnjega šolskega polletja je po nekaterih šolah v Olomucu za poizkus prodajala skozi vato filtrirano in pasterizovano mleko s 3% maščobe v steklenicah, ki so imele po 200 gramov vsebine in poseben zapor na stremen, kakor ga imajo pri nas mnogokrat steklenice za pivo. Steklenica se je prodajala po 5 vinarjev in je imela trdka pri tem zelo lep uspeh. Ali bi ne kazalo kaj podobnega uvesti po šolah v Ljubljani, Gorici in Trstu?

Vabilo
na

4. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice pri Devici Mariji v Polju,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil v ponedeljek, dne 6. januarja 1908
ob 3. uri popoldne v dvorani „Društvenega Doma“.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Potrjenje računskega zaključka za leto 1907.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Čitanje poročila o izvršeni reviziji po „Zadružni zvezi“.
8. Prememba pravil.
9. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi Načelstvo.

Ako bi ne došlo ob določenem času zadostno število članov, vrši se 12. januarja 1908 na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepal brezpogojno.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.

Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

 blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-24

Zadružna zveza

oskrbuje

== svojim zadrugam ==
vse tiskovine, blagajne itd.

Izšel je težko pričakovani Koledar

za

kmetovalca 1908.

uredil dež. mleč. nadzornik J. Legvart.

III. zelo popolnejši letnik z vsebino:

Kratek opis umne živinoreje; zlata pravila živinoreji, krmljenje goveje živine in prašičev. Reja domače perutnine, mlekarstvo, preiskovanje in bolezni mleka. Obdelovanje travnikov, umetna in naravna gnojila. Sadjereja. Živinozdravništvo. Vinoreja. Tabele za merjenje lesa. Kmet. zakoni. Hmeljarstvo. Merjenje lesa. Prerač. v kile, orale in hektarje. Koledar, sejmi in še mnogo drugega. Vezan je letos v posebno močno platno. Cena s pošto K 1.80, in se naroča pri

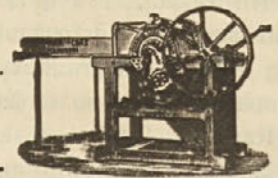
Iv. Bonaču v Ljubljani.

Vsled prihranitve dragega povzetja se naj
znesek naprej dopošlje. 2-1

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne
z vrtilom (gepeljnom).

Mlatilnice z motor-

jem na bencin (najcenejša gonilna sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po

zelo nižanih cenah

pri

Karol Kavšeka nasled. 248 x-24

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev.

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno
kupi kakšni stroj!

Urad za prodajo domačih hranilnikov

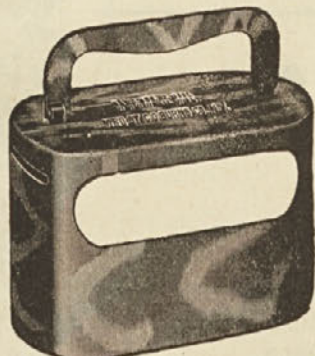
r. z. z o. z.

Telefon 13.340.

Dunaj, I., Stadiongasse 6.

Telefon 13.340.

Imamo na prodaj sledeče vrste:

Burnsova pušica,

Weiz-ov tovarniški izdelek: ovalna, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Cloetrova pušica,

vrsta št. 3: četverooglata bakreno-oksidirana, 7 cm visoka, 10 1/2 cm dolga, 5 cm široka, s premikajočim jezičastim zapiralom.

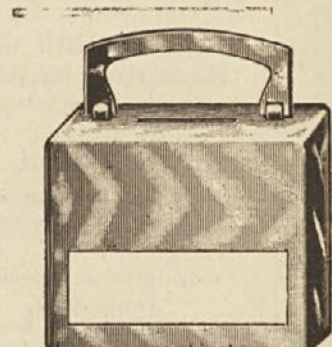

Selfmenova pušica,

ovalna, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Stegmanova pušica,

(Budjejevice): četverooglata, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z zobčastim zapiralom.

Na sprednji strani je ščitek, na kojega se vtisneta ime zavoda in tekoča številka. Vsaka vrsta stane K 6.— všteti napis in zaboj iz kolodvora na Dunaju, za vrsto Stegman iz kolodvora v Budjejevicah.

4—4

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolje vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo združne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice **vzajemno** postopajo in **prevzamejo** delnice. — Tako narodno-gospodarsko delo **mora** vspevati. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Dober svet!

Kdor še ne pozna krasnih uspehov pravega

kladnega apna

z znamko „Hospodař“,

temu svetujemo, da si za poskušnjo naroči plombirano, z znamko hranilnega zakona preskrbljeno izvorno vrečko, ki tehta 5 kg. Dobi jo franko za 2 K 40 v. s posebnim navodilom.

Kdor pa že pozna doberdelno vplivanje kladnega apna „Hospodař“, temu tudi ni žal denarja za porto, zato si naroči najmanj 25 kg nefrankovano po železnici za K 6.—; 50 kg računamo nefrankovano po K 11 25, 100 kg pa po K 22.—.

Naše pravo, nepotvorjeno, češko klajno apno pospešuje prebavljanje, obvaruje pred slabostjo, pospešuje delanje kosti in pomaga k točnosti.

Napravite mal poskus, pa se bodele prepričali, da se brez kladnega apna ni mogoče misliti boljše hrane za živino.

Zahtevajte obširnega cenika za vse gospodarske potrebščine zastonj in franko.

Veliki zavod „Društva Hospodař“

v Miloticích n/ Bečrou, Moravska.

x—6

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

**prilika
za štedenje!**

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,
preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kaknega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih **4 K 50 h** na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13,927.621'90 — Denarni promet v letu 1906: 55,129.024'18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x—24

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Odborniki:

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Anton Kobi,
trgovec in pos. na Bregu.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju,

Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

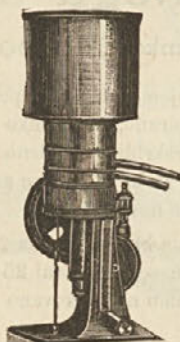
Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

Največja specialna tovarna mlekarkega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekarneške oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Izredno zboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Isselhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1—2° C.

Vse mlekarneške priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x—19

Izdajatelj: Zadruga zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Svetoslav Premrou, uradni tajnik „Zadruga zveze“. — Tisk Zadruga tiskarne, reg. zad. z om. zav. v Ljubljani.